

ЖАМЎ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

2001 йил 18 июл
chorshanba

Сотувда эркин нархда
№ 140 (2702)

ЎЗБЕКISTON RESPUBLIKASI OLIY MAJLISI VA ЎЗБЕКISTON RESPUBLIKASI VAZIRLAR MAHQAMASINING GAZETASI

Барчамиз бир ҳақиқатни яхши
англаб олишимиз зарур:

тарихнинг қайси даврини ол-
майлик, хонлар ва амирлар
эмас, амалдор-тўралар ва тур-
ли-туман текширувчилар эмас,
балки ғайрат-шижоатли, ташаб-
бускор ва тadbиркор инсонлар
мамлакатнинг гуллаб-яшнаши ва
халқ фаровонлигини таъминла-
ганини кўрамиз.

ЖАМИЯТДА ТАДБИРКОРЛИК РУҲИНИ ҚАРОР ТОПТИРИШ — ТАРАҚҚИЁТ ГАРОВИ

VAZIRLAR MAHQAMASINING MAJLISI

17 июл куни Тошкентда Ўзбекистон Республикаси Ва-
зирлар Маҳкамасининг мажлиси бўлиб ўтди. Унда барча
вазирлик, кўмита, идора, компания, корпорация, концерн
ва уюшмалар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар
Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари
раҳбарлари иштирок этди. Мажлис 2001 йилнинг бирин-
чи ярим йиллигида мамлакатни ижтимоий-иқтисодий
ривожлантириш якунлари ва иқтисодий ислохотларнинг
боришини баҳолашга бағишланди.
Мажлисни Ўзбекистон Республикаси Президенти
Ислом Каримов бошқарди.

Ўтган ярим йилликда Ўзбекистон ҳуку-
матининг фаолияти макроиқтисодий бар-
қарорликни таъминлаш, аҳоли турмуш
ларажасини ошириш, бозор ислохотларини
чўқурлаштириш, корхоналарнинг молия-
вий аҳолини мустаҳкамлаш ва уларнинг
экспорт салоҳиятини кенгайтириш, тadbир-
корликни ҳар томонлама қўллаб-қув-
ватлаш, кичик ва ўрта бизнесни ривож-
лантиришга қаратилди. Бу даврда ўтган
йилнинг дастлабки олти ойига нисбатан
ялпи ички маҳсулот (ЙИМ) 4,2 фоиз ўсди,
давлат бюджетининг тушумлар ва харажат-
лар бўйича кўрсаткичлари мўлжалга яқин
бўлди. Бюджет тақчиллиги ЙИМга нисба-
тан 0,4 фоиздан ошмади, ташқи савдо
ҳажми 3,3 фоиз орди ва ундаги ижобий
фарқ 76,6 миллион АҚШ долларини таш-
кил этди, аҳоли даромадлари 19,3 фоиз
кўпайди.

Қишлоқ ҳўжалигидаги ислохотлар самар-
аси ўлароқ, сув танқислигига қарамай,
галла ўриш мавсумида ўртача ҳосилдор-
лик 2000 йилдагидан 0,8 центнер кўп бўлди.
Шунингдек, валюта бозори-
ни эркинлаштириш, пул му-
омаласини мустаҳкамлаш,
электр энергияси, темир йўл
ва автомобил транспортла-
ри, пахтани қайта ишлаш,
мебел ва қоғоз ишлаб чиқари-
ши саноати, баллиқ ҳўжали-
ги соҳаларини монополиядан
чиқариш бўйича муҳим
қарорлар қабул қилинди ва
ижро этилмоқда. Ишлаб чи-
қариш соҳасига жалб этила-
ётган сармоя ҳажми ўсиб бо-
раётди.

Лекин йил бошида олдга
қўйилган вазифаларнинг ҳам-
маси ҳам вақтида тўлиқ ба-
жарилиди, деб бўлмайди. Ёқил-
ги-энергетика комплекси,
кимё, машинасозлик, қури-
лиш материаллари саноати
соҳасида, Қишлоқ ва сув
ҳўжалиги вазирлиги корхона-
ларида ишлаб чиқаришни
маҳаллийлаштириш бораси-
даги ишларнинг ривож сур-
ти. Экспорт салоҳиятини оши-
риш имкониятларидан унум-
ли фойдаланилмади.

Мажлисте давлатимиз раҳбари кичик ва
ўрта бизнесни ривожлантириш, хусусий
тadbиркорликни ҳар томонлама қўллаб-
қувватлаш масаласига эътибор қаратди. Бу
кечмиш эмас. Кичик ва ўрта бизнес ҳар қан-
дай ривожланган давлат иқтисодиётининг
асосий таянчи ҳисобланади. ЙИМнинг яр-
мидан ортигини шу соҳа беради.

Хусусий тadbиркорлик миллий иқтисо-
диёт ва давлат тараққиётига, шу билан бир-
га, миллий фаровонликка эришиш йўли-
даги ишлар самардорлигига беvosита таъ-
дир кўрсатади. Бу соҳанинг афзаллик то-
мони моxлашувчанлик, тез орада фаоли-
ят йўналишини ўзгартири олиш хусусия-
тидир. Катта компания миллион-милли-
он сўмлик маҳсулот чиқариб, тўсатдан
бошланган инқироз туфайли сота олмай,
куйиши мумкин. Кичик ва ўрта бизнес ва-
киллари бундай вазиятларда, табиийки,
анча осон ечим топади.

Албатта, давлатга қарамликда яшаб, он-
гига боқимандалик кайфияти қаттиқ ўрна-
шиб қолган одамларда мулкдорлик ҳисси-

ни уйғотиш осон кечмайди. Лекин мам-
нуният билан таъкидлаш мумкинки,
ҳозир вазият ўн йил илгаридан анча
бошқача. Кўпчилик мулкка эгалик ҳис-
сини англаб етди, мулкдорлар синфи
кенгайиб бораётди. Айни шу мулкдор-
лар синфи кенгайишига мос равишда юр-
тимизда ривожланган давлатларга яқин
ўрта табақа шаклланиб, кўламини оши-
ряпти.

Мажлисте кичик ва ўрта тadbиркор-
лик ривожига тўсиқ бўлаётган муаммо-
лар ҳақида сўз юритилди. Шунингдек,
минтақаларда хорижий сармоя иштиро-
кида қўшма корхоналар ташкил этиш
ва фаолиятини мувофиқлаштириш, Ўзбе-
кистондан чиқадиган хомашё негизда
буюмлар, бутловчи ашёлар ва матери-
аллар ишлаб чиқаришни маҳаллийлаш-
тириш, тўлов интизомини мустаҳкамлаш,
дебиторлик ва кредиторлик қарзларини,
шунингдек, бюджетга тўловлар бўйича
қарзларни қисқартириш, кимё саноати-
ни ривожлантириш масалалари муҳока-

Хурматли йиғилиш қат-
нашчилари!

Мамлакатимизни 2001
йилнинг биринчи ярмида
ижтимоий ва иқтисодий
ривожлантириш якунлари-
ни баҳолаб эканмиз, мен,
аввало, қуйидаги натижа-
ларни қайд этиб ўтмоқ-
чиман.

Биринчидан, бу
даврда ҳам бутун иқтисо-
диёт, унинг етакчи тармоқ
ва соҳаларининг изчил ва
барқарор ривожланишига
эришилди. Хусусан, ҳисоб-
бот даврида ялпи ижтимоий
маҳсулот ишлаб чиқариш
4,2 фоизга, саноат
маҳсулоти ҳажми 7,5 фо-
изга, истеъмол моллари
ишлаб чиқариш 10,9 фо-
изга, ялпи қишлоқ ҳўжа-
лиги маҳсулоти 7,7 фоиз-
га, чакана савдо айланма-
си ҳажми 8,6 фоизга,
аҳолига пуллиқ хизмат
кўрсатиш эса 13,5 фоизга
ўсди.

Иккинчидан,
мамлакатимизда макроиқ-
тисодий ва молиявий бар-
қарорлик ҳамда иқтисо-
диётнинг мутаносиблиги
таъминланмоқда. Жорий
йилнинг биринчи ярмида
ўртача ойлик инфляция
даражаси 1,5 фоизни таш-
кил этди. Нақд пул эмис-
сияси даражаси пасайди.
Тўлов интизоми мустаҳ-
камланди, ҳўжалик юри-
тувчи субъектларнинг
муддати ўтиб кетган де-
биторлик ва кредиторлик
қарзлари сезиларли дара-
жада камайди. Давлат
бюджетининг камомати

PREZIDENT ISLOM KARIMOVNING VAZIRLAR MAHQAMASINING 2001 YIL BIRINCHI YARMI YAKUNLARIGA BAQISHLANGAN YIYGILISHIDAGI NUTQI

ўзгаришлар дастури изчил-
лик билан амалга оширил-
моқда. Биринчи ярим йил-
ликда иқтисодиётта сармоя
киритиш ҳажми 2,9 фо-
изга, қурилиш-пудрат иш-
лари ҳажми эса 2,4 фоиз-
га орди.

Бир сўз билан айтган-
да, ўтган ярим йилликда
мамлакатимизда 1996 йил-
дан бошлаб амалга оши-
риб келинган йўналиш-
лар — иқтисодиётимиз ва
унинг муҳим соҳалари-
нинг ўсиш суръатлари,
умумий макроиқтисодий
мутаносиблик барқарорли-
гини таъминлашда олди-
мизда турган устувор ва-
зифаларни ҳал қилиш
йўлида изчил қадамлар
қўйилди, десак, ҳеч қан-
дай муволаға бўлмайди.

Агар бугунги кунда халқ-
кимиз, аввало, қишлоқ
мехнатқашлари қандай му-
раккаб шароитларда меҳ-
нат қилаётганини инобат-
га оладиган бўлсак, ўтган
давр мобайнида қўлга ки-
ритилган натижаларимизнинг
аҳамияти ва салмоғи
сўзсиз янада ортади.

Жорий йилнинг қиш-
лоқ ҳўжалиги учун қан-
чалик ноқулай келгани
ҳаммамизга яхши маълум.
Мана, икки йилдики,

мамлакатимизнинг кўплаб
ҳўдуллари мисли қурилма-
ган сув танқислиги ва
қурғоқчиликдан зарар
кўрмоқда. Оқибатда мам-
лакат иқтисодиётига кат-
та миқдорда зиён етди.
Лаъми ерлардаги бутун
ҳосил нобуд бўлди, сув
етишмаслиги туфайли
кўплаб дон ва бошқа
экинлар майдонини қис-
қартиришга мажбур
бўлди, айрим туманлар-
да эса экин экишининг
умуман иложи бўлмади.

Шунга қарамасдан, деҳ-
қонларимизнинг қаҳрамо-
на меҳнати билан ана
шундай мураккаб шароит-
ларда мамлакатимиз учун
стратегик аҳамиятга молик
бўлган вазифа муваффа-
қиятли адо этилди. Бар-
ча турдаги ҳўжаликлар 3,5
миллион тоннадан зиёд
бешоқли дон, жумладан,
3 миллион 400 минг тон-
на бугдой ҳосили етиш-
тирилди. 2 миллион 100
миң тоннага яқин буг-
дой давлат томонидан со-
тиб олиниб, омондорлар
ғамлаб қўйилди.

Сурхондарё вилояти-
нинг Жарқўрғон, Денов,
Тошкент вилоятининг Бе-
қобод, Фарғона вилояти-
нинг Олтиариқ, Хоразм

вилоятининг Гурлан, Қа-
шқадарё вилоятининг
Шаҳрисабз каби кўплаб
туманларининг меҳнат-
қашларига ҳар қанча та-
санно айтсак арийди.
Улар мўл ҳосил етишти-
риб, давлат эҳтиёжлари
учун галла сотиш бўйича
олган мажбуриятларини
ошириб бажардилар, ҳар
гектар майдондан ўртача
40 центнердан, айрим
ҳўжаликлар эса 70-75 цен-
тнердан хирмон кўтариб,
юқори натижаларга эриш-
дилар.

Мен фурсатдан фойда-
ланиб, мана шу юксак
минбардан барча лафзи
ҳалол деҳқонларимизга
2001 йил ҳосилини етиш-
тириш ва йиғиб олиш
йўлида бепоён далаларда
кўрсатган жасоратлари,
қаҳрамонона меҳнатлари
учун чин қалбимдан чў-
қур миннатдорлик изҳор
этаман.

Қадрили дўстлар!
Бугунги мажлисимиз
кун тартибига мамлакатим-
из иқтисодиётини рив-
ожлантиришга доир муҳ-
им ва долзарб муаммо-
ларнинг ечимини топиш
билан боғлиқ масалалар
қўйилган.

2001 йилнинг биринчи
ярмида мамлакатимизни

иқтисодий- ижтимоий рив-
ожлантириш якунларини
таҳлил қилар эканмиз,
мен фақат муҳим бир ма-
сала — кичик ва ўрта биз-
несни, хусусий тadbиркор-
ликни ривожлантириш-
нинг аҳоли ва бу соҳада-
ги муаммолар ҳақида ало-
ҳида тўхталиб ўтишни ис-
тардим.

Биз нима учун бу йўна-
лишга, амалга оширилаёт-
ган ислохотларимизнинг
айнан мана шу муҳим со-
ҳасидаги бўғинга бирин-
чи даражали эътибор
қаратмоқдамиз?

Нима учун айнан мана
шу муаммо нафақат мам-
лакатимизнинг иқтисодий
тараққиётига, шу билан
бирга, жамиятимизда иж-
тимоий ва сиёсий янгила-
нишларни амалга ошириш-
да бугунги кунда ўта му-
ҳим, айтиш мумкинки, ҳал
қилувчи стратегик аҳами-
ятга эга масала бўлиб ту-
рибди?

Мен бу саволларга жа-
воб беришдан олдин дун-
ёдаги энг ривожланган,
жаҳон иқтисодиётида
етақчи максага эга бўлган
айрим мамлакатлар тажри-
басига сизларнинг диққа-
тингизни қаратмоқчиман.

Бу мамлакатлар тажри-
баси шундан далолат бе-
радики, кўп масалаларни
ҳал этишга, биринчи гал-
да, аҳоли турмуш даража-
сининг доимий равишда
юқори бўлишини таъмин-
лашга, аввало, кичик ва
ўрта бизнесни, хусусий
тadbиркорликни жадал рив-
ожлантиришни рағбат-
лантирадиган давлат сиё-
сатини амалга ошириш ор-
қали эришилади.

Мисол учун, Германия
тажрибасини олиб кўрай-
лик. Бу мамлакатнинг
қисқа вақт мобайнида Ев-
ропа иқтисодиётининг ус-
тунларидан бирига айла-
нишида кичик ва ўрта
бизнесни ривожлантириш
ҳал қилувчи роль ўйнади.
Давлатнинг бу борадаги
оқилона сиёсати туфайли
урушдан кейинги йиллар-
да кичик ва ўрта биз-
неснинг мамлакат иқтисоди-
тидаги улуши 10 фоиздан
65 фоизга кўтарилди.

Ёки, кўпчилик, ҳайрат
ва ҳавас билан қарайди-
ган “Япон муъжизаси”
ҳам давлатнинг кичик ва
ўрта бизнесни жадал рив-
ожлантиришга қаратилган
иқтисодий сиёсати самар-
асидир. Ҳозирги кунда бу
ерда иқтисодиётнинг маз-
кур бўғини мамлакатда
ишлаб чиқарилаётган ялпи
ички маҳсулотнинг ярми-
дан кўпрогини бермоқда.

(Давоми 2-3 бетларда)

ма қилинди.
Йиғилишда муҳокама этилган маса-
лалар юзасидан Бош вазир У.Султонов,
Бош вазир ўринбосари, макроиқтисодиёт
ва статистика вазирлиги Р.Азимов, Марка-
зий банк бошқаруви раиси Ф.Муллажон-
нов, аҳоли вазирлиги А.Полвонозов, Товар
ишлаб чиқарувчилар ва тadbиркорлар па-
латаси раиси М.Собиоров, Деҳқон ва фер-
мер ҳўжаликлари уюшмаси раиси А.Бо-
бомирзаев, “Ўзқурилишматериаллари”
акциядорлик компанияси бошқаруви
раиси Э.Ақромов, “Ўзкимёсаноат” дав-
лат акциядорлик компанияси бошқару-
ви раиси У.Ҳасанов, Навоий вилояти
ҳокими Ф.Дилов, Сирдарё вилояти ҳокими
А. Исроиловнинг ахбороти тингланди.

Мажлисте муҳокама этилган масала-
лар юзасидан тегишли қарорлар қабул
қилинди.
(Ў.А.)
СУРАТЛАРДА: мажлис пайтидан
лавлалар.
Муҳаммад АМИН
олган суратлар.

0,4 фоиздан ошмади. Эк-
спорт ҳажми орди, ташқи
савдо айланмасида ижобий
салдога эришилди.
Учунчидан,
иқтисодиётда таркибий

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ
А.Э.Шайховни Ўзбекистон Республикасининг
Белгия Қироллигидаги Фавқулодда ва Мухтор
Элчиси этиб тайинлаш тўғрисида
Алишер Эркинович Шайхов Ўзбекистон Республикасининг Белгия
Қироллигидаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси этиб тайинлансин.
Ўзбекистон Республикаси Президенти
Ислом КАРИМОВ
Тошкент шаҳри,
2001 йил 17 июл.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ
А.Э.Шайховга Фавқулодда ва Мухтор
Элчи дипломатик мартабасини бериш
тўғрисида
Алишер Эркинович Шайховга Фавқулодда ва Мухтор Элчи дип-
ломатик мартабаси берилсин.
Ўзбекистон Республикаси Президенти
Ислом КАРИМОВ
Тошкент шаҳри,
2001 йил 17 июл.

ЖАМИЯТДА ТАДБИРКОРЛИК РҶҶИНИ

(Давоми.
Боши 1-бетда).

Ана шундай иқтисодий сиёсат натижасида Японияда иқтисодларнинг бошланғич даврида аҳоли жон бошига 500 АҚШ доллари миқдоридан даромад тўғри келган бўлса, ҳозирга келиб бу кўрсаткич 38 миң долларга етмоқда. Бу — дунёдаги энг юқори кўрсаткичлардан бири.

Кичик ва ўрта бизнес ҳақида гапирганда, яна бир мисолни айтиб ўтмасам бўлмайди. Жаҳон сановатидега етакчи ўрин тутадиган "Ямаха" трансмиссия компанияси ҳақида ҳам мангиз эшитгансиз. Бу компания бугунги кунда дунёнинг деярли барча мамлакатларида бир неча миллиард АҚШ доллари миқдоридеги ўз маҳсулотларини сотади.

Азиз дўстлар, биродарлар, эътибор беринг, мана шу машҳур компания ҳам 40-йилларнинг охирида 7 кишидан иборат велосипедларни таъмирловчи кичик кооператив сифатида фаолият бошлаган эди.

АҚШ иқтисодиёти деганда, кўпчиликнинг кўз олдига "Форд", "Женерал Электрик", "Боинг" каби йирик концерн ва корпорациялар келади. Холбуки, амалда Кўшма Штатлар иқтисодиётининг асосини кичик ва ўрта бизнес ташкил этади. Унинг мамлакатда ишлаб чиқариладиган ялпи ички маҳсулот ҳажмидаги улуши кейинги 40 йил мобайнида 10 фоиздан 52 фоизга ўсиб.

Европа Иттифоқида аёзо бўлган мамлакатларнинг ялпи ички маҳсулоти таркибида эса кичик ва ўрта бизнес улуши 67 фоиздан ортқ экани ҳам бежиз эмас.

Масаланинг яна бир эътиборга сазовор жиҳати шундаки, юқорида тилга олганимиз Японияда кичик ва ўрта бизнес тармоқларида иш билан банд бўлган аҳолининг 80 фоизи, Европа Иттифоқи мамлакатларида эса 70 фоизи ишлабди.

Бошқача айтганда, кичик ва ўрта бизнес амалда одамларни иш билан таъминлашнинг муҳим омили ва аҳоли даромадларининг асосий манбаи ҳисобланади.

Бу мамлакатларда кичик ва ўрта бизнесни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга қаратилган давлат тизими шаклланди бўлиб, у биринчи гада бу борадаги ҳуқуқий базани яратди ва тадбиркорларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ишончли ҳимоя қилишга асосланади.

Шунингдек, уларнинг узоқ муддатли кредит ресурсларидан имтиёзли фойдаланиши, имтиёзли солиқ тартибини, ишлаб чиқариш, молиявий, ижтимоий, бозор инфратузилмаларини шакллантириш ҳам пировард натижада иқтисодиётнинг ана шу тармоғини самарали ривожлантиришга хизмат қилади.

Шуниси муҳимки, бу мамлакатларда иқтисодиёт таркибининг ўзига хос хусусиятларидан, халқнинг менталитетидан, мавжуд ресурслар ва бошқа омилидан келиб чиқиб, кичик ва ўрта бизнесни аниқ мақсадли қўллаб-қувватлаш бўйича пухта ўйланган давлат сиёсати амалга оширилди.

Мисол учун, Германияда қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлашга ихтисослашган,

озик-овқат ва бошқа истеъмол молларининг кўпгина турларини ишлаб чиқарадиган корхоналар давлат тарафидан ҳар томонлама рағбатлантирилди. Улар қишлоқ жойларида цехлар шаклида кичик-кичик ишлаб чиқариш қувватлари сифатида ташкил этилган эди.

Японияда эса асосий эътибор йирик бизнес билан кичик ва ўрта бизнес ўртасида кооператив алоқалар тизimini шакллантиришга қаратилди.

Йирик корхоналарнинг бутловчи қисмлар, материаллар етказиб берадиган тармоқларни барпо этиши рағбатлантирилди. Бу эса сановатда импорт ўринини босадиган маҳсулотлар ишлаб чиқариш муаммосини ҳал этиш имконини берди ҳамда ташқи бозорларга япон товарлари ва технологияларини экспорт қилиш ҳажмининг ўсишига олиб келди.

Шундай қилиб, юқорида тилга олинган ва бошқа кўп-кўп мамлакатлар мисолидаги жаҳон тажрибасига таяниб, биз қуйидаги хулосаларни чиқаришимиз мумкин:

Биринчидан, кичик ва ўрта бизнес ривожланган иқтисодиётнинг таркибини ташкил этувчи муҳим тармоқ ҳисобланади. Унинг фаолияти нафақат йирик бизнеснинг, балки бутун мамлакат иқтисодиётининг муваффақиятли ривожланишига беvosита таъсир қилади.

Бундан ташқари, ички бозорнинг истеъмол товарлари билан тўлдирилиши ва аҳолига турли хизматлар кўрсатилиши, экспорт салоҳиятининг ўсиши, аҳолини иш билан таъминлаш ва унинг реал даромадларини кўпайтириш масалаларининг ечими ҳам ана шу тармоқнинг нечоғли барқарор ривожланишига боғлиқ.

Иккинчидан, иқтисодиётнинг глобализацияси жараёнида жаҳон бозориде рақобат янада кучаяди. Бундай шароитда айнан кичик ва ўрта бизнес йирик ишлаб чиқарувчиларга нисбатан капитал маблағ сарфини кам талаб қилиши, ихчамлиги, зарур таъминотга тез мослаша олиши туфайли ўзи ишлаб чиқараётган маҳсулотлар турларини тез ўзгартири олиш, ишлаб чиқариш қувватларини жадал модернизация қилиш имкониятига эга. Шу тариқа кичик бизнес бозор конъюнктурасининг ўзгарувчан талабларига ҳамда вақтивакти билан бўлиб турадиган иқтисодий инқирозларга тезроқ мослаша олади.

Агар ҳозирги замон шароитида асосий истеъмол моллари конъюнктурасиде дунё бозориде ўртача ҳар тўққиз ойда ўзгариш турлини инобатта олсак, кичик ва ўрта бизнес иқтисодиётнинг изчил ривожланишида нечоғли муҳим аҳамиятга эга экани яққол аён бўлади.

Азиз дўстлар! Модомки, биз Ўзбекистоннинг ўзига хос шарт-шароитларини ҳисобга олиб, иш юритишни истар эканмиз, хусусий тадбиркорликни, кичик ва ўрта корхоналарни ривожлантиришнинг мана шу ўзига хос жиҳатлари ва афзалликларига жиддий эътибор беришимиз, ўзимизга керакли хулосалар чиқариб олишимиз зарур.

Бизга эски маъмурий-бўйруқбозлик, тақсимлаш тизимидан бирёқлама ри-

вожланган, ночор иқтисодий оғир мерос бўлиб қолгани барчангизга яхши маълум.

Бу тизимнинг жуда кўп нуқсонлари борлигидан хабардормиз. Лекин уларнинг ичида биз учун ҳеч тоқат қилиб бўлмайдиган томони шу эдики, Ўзбекистон иқтисодиёти СССР халқ хўжалиги таркибида унинг ажралмас бир қисми бўлиб, ягона умумиттифок комплекси деб аталмиш ушбу тизимда, аввало, арзон хомашё базаси сифатида хизмат қилар эди.

Агар ўша даврдаги республика сановати ва у билан боғлиқ тармоқлар ҳақида гапирадиган

йўлга қўйиш вазифаларини ҳам муҳим устувор йўналишлардан бири сифатида белгилаб олдик.

Бу масаланинг ечимини, биринчи гада, халқ истеъмол маҳсулотларини ишлаб чиқарадиган корхона ва тармоқларни жадал ривожлантиришни тақозо қилар эди. Шу билан бирга, бу мураккаб вазифани қисқа муддатда ҳал этиш лозим эди.

Айни вақтда ишлаб чиқариладиган маҳсулотнинг сифатли ва рақобатбардош бўлишига эришиш, бу ишни катта сармоя ва капитал маблағларга эга бўлмаган ҳолда амалга ошириш зарур эди.

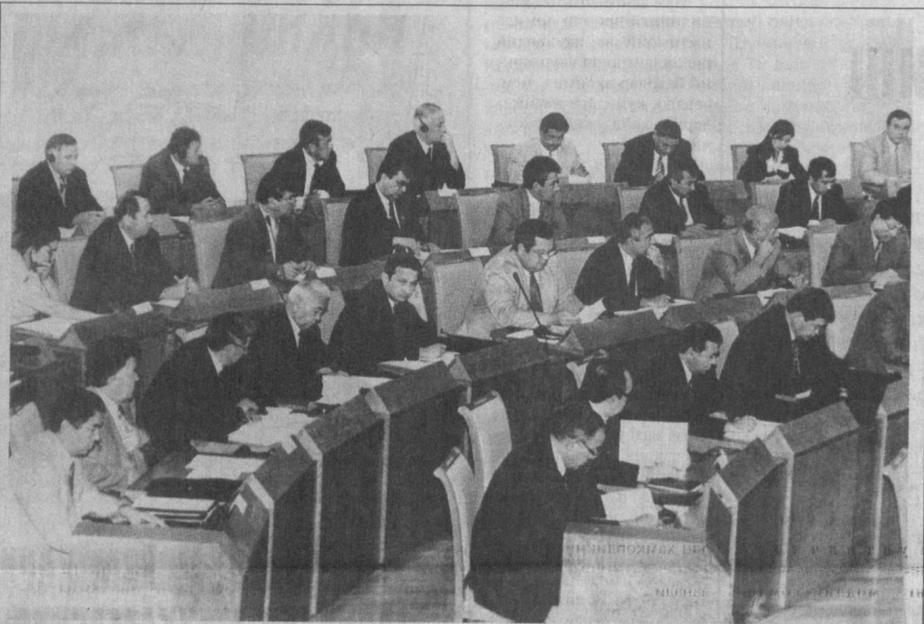
Ўйлайманки, мана шун-

ришни тақозо этади. Бу эса ўз навбатида қишлоқ аҳолисини иш билан таъминлаш борасида янги муаммоларни келтириб чиқаради.

Хўш, бу муаммонинг қандай ечим бор?

Ҳаммамизга маълумки, биз қишлоқ жойларида йирик сановат комплексларини барпо эта олмаймиз. Чунки улар ўз-ўзини қопламайди ва кутилган самарани бермайди.

Бу борада собиқ совет даврида ўзини мутлақо оқламаган тажрибани қўллаш ҳам мумкин эмас. Бу номақбул тажриба шундан иборат эдики, шаҳарларда катта-катта сановат комплекслари —

бўлсак, уларнинг асосан қишлоқ хўжалик хомашёси ҳамда минерал-хомашё ресурсларини дастлабки қайта ишлаш ва бу маҳсулотларни СССРнинг бошқа марказий минтақаларига етказиб бериш билан банд бўлганини айтиш лозим.

Айни вақтда республиканинг тайёр маҳсулотларга бўлган эътижнинг 70 фоиздан кўпини таъминлайдиган товарлар, биринчи гада, кенг халқ истеъмол моллари ташқаридан олиб келинади.

Жумладан, гўшт ва сўт маҳсулотлари, ун, қандолат каби озиқ-овқат маҳсулотларининг аксарият қисми, болалар озиқ-овқатларининг 100 фоизи, ҳатто Ўзбекистоннинг ўзида захиралари тўлиб-тошиб ётган ош тузи ҳам четдан келтирилган эди. Хизмат кўрсатиш соҳаси ривожланмаган, ибтидоий бир ҳолатда эди.

Шу муносабат билан бир ҳақиқатни такроран эслаб ўтмоқчиман. Бу ҳақиқат шундан иборатки, давлатнинг мустақиллиги — бу нафақат сиёсий, балки, энг аввало, иқтисодий тушунчадир. Сиёсий мустақиллик ривожланган, ўзаро муносиб, тўлақонли иқтисодиёт билан мустаҳкамланмас экан, у бор-йўғи куруқ, баланларвоз гаплар, сохта обрў орттириш воқитига айланади қолаверади.

Шунинг учун ҳам биз янги давлат, янги жамият қуришга киришган дастлабки кунларда қишлоқ хўжалиги ва энергетика-ёқилги ва гада мустақиллигини қўлга киритиш вазифаси билан бир қаторда, ички бозорни ўзимизда, ўз хомашёмиздан ишлаб чиқариладиган товарлар билан тўлдириш, хизмат кўрсатиш тармоқларини кенг

дайд оғир бир вазиятда кичик ва ўрта корхоналарнинг, хусусий тадбиркорликнинг аҳамияти нечоғли беқисс эканини исботлаб ўтиришга ҳожат бўлмас керак.

Масаланинг бошқа яна бир ўта муҳим томони ҳам бор. Мамлакатимиздаги демография вазиятининг ўзига хос хусусиятини инобатта оладиган бўлсак, бизда аҳоли, айниқса, меҳнатга қобилиятли ёшларнинг сони тез ўсиб бормоқда. Уларнинг сони йилга тахминан 200-230 миң кишига кўпаймоқда.

Шу нуқтани назардан қараганда, ортқча ишчи кучларини иш билан таъминлаш, ишсизлик масаласини ҳал этиш — мамлакатимиздаги энг долзарб иқтисодий ва ижтимоий муаммолардан биридир.

Сир эмаски, бу вазифани ҳал этишнинг энг самарали йўналишларидан бири — кичик ва ўрта корхоналар сонини кўпайтириш, хусусий тадбиркорликни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашдан иборат.

Энди масаланинг учинчи томони ҳақида тўхталайлик. Маълумки, мамлакатимиз аҳолисининг катта қисми — деярли 60 фоизи қишлоқ жойларида яшайди. Бугунги кунда айнан қишлоқ жойларида одамларни иш билан банд қилиш, даромад манбалари билан таъминлаш, айниқса, кескин муаммо бўлиб турибди. Бу муаммо ер ва, биринчи гада, сув ресурсларининг чекланганлиги билан боғлиқ.

Табиийки, бу масалани қишлоқ хўжалиги ўз ҳолича ҳал қила олмайди. Бунинг устига, қишлоқ хўжалиги соҳасида ишлаб чиқариш самардорлигини янада ошириш ишчи кучларини камайтириб бо-

мажмуалари бунёд этилиб, уларда ишлаш учун эса одамлар 60-70 километр узоқликда жойлашган қишлоқ жойларидан ташқариб келтирилари. Бундай номақбул тажрибани биз Фарғона, Андижон, Тошкент, Бухоро тўқимачилик комбинатлари ва бошқа кўпгина корхоналар мисолида кўрганмиз ва у ўзини оқламаганини ҳам яхши биламиз.

Модомки, шундай экан, бугунги мавжуд вазиятдан қандай чиқишимиз керак? Бу муаммони ҳаммамиз биргалликда ҳал қилишимиз зарур. Лекин бу ўта оғир вазифани ечишда жойлардаги раҳбарлар — хўжалик мутасаддиларидан тортиб туман ва вилоят ҳокимликлари раҳбарларигача — асосий ташаббускор бўлиши даркор.

Бунинг учун эса қишлоқ жойларида, биринчи гада, тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнеснинг жадал ривожланиши учун зарур бўлган барча шарт-шароит ва кафолатларни яратиш, деҳқон ва фермер хўжалиқлари фаолиятининг самардорлигини ошириш орқали янги-янги иш жойлари ташкил этиш керак.

Шу ўринда бир савол тугилади: бу ишни амалга ошириш учун зарур шарт-шароит ва омили борми? Биргина қишлоқ хўжалик хомашёси ва мена-савзот маҳсулотларини қайта ишлаш соҳасини олиб кўрайлик.

Ҳозирги вақтда мамлакатимиз бўйича етиштирилмаётган қишлоқ хўжалиги факторлари мурожаат қилсак, меванинг атиги 15 фоизи, сабзавотнинг 10 фоизи, поллиз маҳсулотларининг 5 фоизи, узумнинг 23 фоизи, терининг 26 фоизи,

жунинг 15 фоизи, гўштнинг 25 фоизи, сутнинг 5 фоизи қайта ишланаётганини кўриш мумкин.

Мана шу рақамларнинг ўзиёқ иқтисодиётнинг муҳим соҳаси ҳисобланган тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнес ривожини учун фойдаланилмаётган қанча имкониятлар мавжудлигини яққол кўрсатиб турибди. Биз ана шу имкониятлардан тўла фойдалана олсак, мазкур соҳа аҳолини иш билан таъминлашда, энг муҳими, одамларнинг даромадини оширишда янги манба бўлиб хизмат қилади. Бундай имкониятларимиз ҳақида эса кўп гапириб мумкин.

менталитети ва дунёқарашини ҳам ўзгартиришга эришган бўламиз.

Ҳеч қандай мол-мулкка эга бўлмаган, давлатга бутунлай қарам, мени давлатнинг ўзи боқадди, ўша боқимандалик кайфияти билан яшайдиган ҳолатдан ўзининг ҳалол меҳнати билан қўлга киритган, ўзининг ҳам, болаларининг ҳам фаровонлигини таъминлайдиган мулкка эга бўлган, биринчи гада, ўз кучи, билими, тажриба ва ташаббусига таяниб иш юритадиган мулкдорлик ҳолатига ўтиш — буларнинг барчаси осон кечмайдиган, лекин ўта муҳим ҳаётий жараёндир.

Мамлакатимиз ва халқимизнинг тақдирини, келажагини мана шу жараёнда қай даражада муваффақиятли амалга ошира олишимизга боғлиқ. Буни барчамиз чуқур тушуниб олишимиз даркор.

Шуниси эътиборлики, бундай одамлар йил сайин кўпайиб бормоқда, улар, таъбир жоиз бўлса, барқарорликнинг асосий кафолатига, жамиятимизнинг тараққиёт ва юксалиш сари боришида мустаҳкам таянч ва ҳаракатлантирувчи кучга айланмоқда.

Юқорида айтилган фикрларни умумлаштирган ҳолда, биз барчамиз ягона бир хулосага келишимиз табиий. Яъни, кичик ва ўрта бизнес, хусусий тадбиркорлик мамлакатнинг нафақат ялпи ички маҳсулотини шакллантиришда асосий бўгин, балки аҳоли бандлиги ва даромадлари манбаининг, миллий фаровонликка эришишнинг муҳим омили ҳам бўлиши даркор.

Хурматли мажлис иштирокчилари! Энди сизлар билан кейинги йилларда юртимизда кичик ва ўрта бизнесни рағбатлантириш ва ривожлантириш бўйича амалга оширилган ишларни кўриб чиқайлик.

Шубҳасиз, биз мустақиллик йилларида бу борада изчил давлат сиёсатини олиб бориб, муайян ижобий натижаларни қўлга киритдик. Хусусан, агар 1991 йилда бу соҳанинг ялпи ички маҳсулот таркибидеги улуши атиги 1,5 фоиз бўлган бўлса, 2000 йил натижаларига кўра, бу кўрсаткич 31 фоизни ташкил этади.

2001 йилнинг биринчи ярмида иқтисодиётимизнинг бу соҳаси ҳам бир маромада ривожланди. Кичик ва ўрта бизнеснинг ялпи ички маҳсулот таркибидеги улуши, қиссий кўрсаткичлар бўйича, ўтган йилнинг биринчи ярми йилига нисбатан 2 фоизга ошди ва қарийб 32 фоизни ташкил этади.

Бугунги кунда юртимизда 190 миңга ўрта ва кичик корхона фаолият кўрсатмоқда. Бу — йил бошидаги нисбатан 16 миңга кўп, демакдир. Бу давр мобайнида тижорат банелари ва бошқа молия тузилмалари орқали ушбу корхоналарга кредит бериш учун 72 миллиард сўм маблағ ажратилди.

Бундай чора-тадбирлар туфайли кўшимча равишда 178 миңга янги иш ўрни ташкил этилди. Бу эса ярим йиллик прогноз кўрсаткичларидан 27 фоиз кўпдир.

Бугунги кунда 3 миллион киши ёки мамлакатимизда иш билан банд бўлган аҳолининг ҳар уч нафаридан бири кичик ва ўрта бизнес соҳасида меҳнат қилмоқда.

Кейинги йилларда ки-

чик ва ўрта бизнес фаолиятининг ҳуқуқий асосларини шакллантириш бўйича катта ишлар амалга оширилди, қўлай солиқ тартиби яратилди.

Банк тизими хусусий тадбиркорлик тузилмалари билан самарали ҳамкорликда ишлаб бошлади.

Бу мақсадлар учун хориждан 455 миллион АҚШ доллари миқдоридеги кредит маблағлари жалб этилди.

Лекин, шунинг олиш кераки, қўрилатган бундай чора-тадбирларга қарамасдан, иқтисодиётнинг бу соҳасида мавжуд бўлган улкан салоҳиятдан ханузгача тўлиқ фойдаланилмапти.

Биринчи гада, аксарият одамлар онгда иқтисодий тараққиётни, аҳолини иш билан таъминлаш ва унинг даромадларини кўпайтиришнинг бош омили бўлган кичик ва ўрта бизнесга, хусусий тадбиркорликка нисбатан муносиб тўдан ўзгаргани йўқ.

Афсуски, биз кичик бизнес ва тадбиркорликнинг иқтисодий ҳаётимиздаги ўрни ҳақида кўп гапиримиз-у, амалда эса уларнинг муваффақиятли ривожланишини рағбатлантириш, бунинг учун зарур кафолатларни таъминлаш борасида барча куч ва имкониятларимиздан тўла фойдаланмаймиз. Бу таассуфли ҳолни тасдиқлайдиган баъзи бир аниқ фактларга тўхталиб ўтмоқчиман.

Юқорида айтиб ўтганимдек, мамлакатимизда тадбиркорликнинг ривожлантириш учун тегишли меъёрий-ҳуқуқий асос яратилган. Бироқ амалдаги қонунларнинг чуқур таҳлили уларни тақомиллаштириш ва янги ҳаётнинг ўзи талаб қилаётган ҳуқуқий ҳужжатлар билан тўлдириш зарурлигини кўрсатмоқда. Афсуски, амалдаги баъзи ҳуқуқий ҳужжатларимиз турлилик қилиниши мумкин.

Бу эса айрим идоралар ва маҳаллий ҳокимият органлари томонидан тадбиркорлар манфаатларига эътибор берилмаганига қарорлар қабул қилинишига йўл очиб бермоқда.

Шуни таъкидлаш кераки, баъзи меъёрий ҳужжатлар тадбиркорлик субъектлари манфаатларини эмас, балки айрим идоралар манфаатларини назарда тутган ҳолда ишлаб чиқилган.

Масалан, биноларни ижарага олиш учун тегишли шартномалар фақат бир йил муддатга тузилади. Натижада тадбиркор шартнома кейинги йил учун узайтириладими-йўқми — билмайди.

Бунинг устига, ижара берувчилар ўзининг монополия ҳуқуқидан фойдаланиб, бундай шартномаларни кичик корхоналар учун олдиндан ноқулай, ҳатто айтиш мумкинки, уларни ночор аҳолига солиб қўядиган шартлар асосида тузишга мажбур қилади.

Алдия вазирлиги, Давлат мулк қўмитаси барча манфаатдор идора ва тузилмалар билан биргаллик амалдаги қонун ҳужжатларини, айниқса, меъёрий ҳужжатларни қайтадан жиддий инвентаризация қилишлари, кичик ва ўрта бизнес субъектларининг, хусусий тадбиркорликнинг ривожланишига ғов-тўсиқ

Майдон четидаги суҳбат

Ўттиз бирда унинг ёши

Футбол. Омман сехрловчи, миллион-миллион кишиларни мафтун этиб, ўзига тортувчи оҳанрабо, десак янглишмаймиз.

1994 йили кунчиқар юрда бўлиб ўтган Осие ўйинлари эсингиздадир? Ҳа-ҳа, футбол бўйича терма жамоамиз «олтин медални» кўлга киритиб, барчани хурсанд қилган китаварги мусобақаларни айтаяпман.

— Эшитимсиз, футболчи сифатидаги фаолиятингизни тўхтаётган эмисиз. 35-36 ёшда ҳам моҳирлик билан тўп сурган футболчиларни биламиз. Сиз бўлса энди ўттиз бирга қалам кўйдиргангиз...

— Хабарингиз бор, 1992 йили «Бухоро» билан бўлган ўйинда елкамдан оғир жароҳат олдандим. Шундан кейин ҳам ўйинларни давом эттирган бўлсам-да, кундан-кунга оғриқ кучайгани сабаб операция қилдиришга мажбур бўлдим.

— Муҳлислар кичкина Мақсудовнинг ҳам катта майдонда тўп сурганини кўришадими? — Ростини айтсам, шундай ният йўқ эмас.

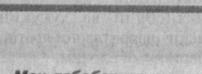

ҲИҚМАТ Кимки, кўп сўзлайди бешарму ҳаё, Тополмас иззату обрў эларо.

«РАМ» Қўшма Корхонаси. Чекланмаган миқдорда Целлюлоза-қоғоз асосида Тайёрланган Тухум. РЕШЕТКАЛАРИ (Филейка). Ишлаб чиқаради ва СОТАДИ.

Ташкилот Ригада ишлаб чиқарилган ЁРИТГИЧЛАРНИ тақлиф этади. Шунингдек, бошқа турдаги ёриткичларни ҳам буюртма асосида етказиб беради.

UZEXPOCENTRE 2001 йил 20 июлдан 5 сентябргача Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлигининг «ЎЗЭКСПОМАРКАЗ» республика савдо кўргазмаси марказида.

Фидойи инсонлар

Мен табобат илмининг номзоди, «Чинобод» сихатгоҳи бош шифокори ўринбосари Назира Шайхова кабинетидаман. Бу кабинетда киришдан олдин Тошкентнинг гўзал бурчакларидан бири ҳисобланган бу даргоҳни бир сизга кўздан кечирдим.

бўлсин) яхши она, яхши аёл эди. «Агар Тошкентда бўлсам, ўқиб шифокор бўлардим» деб, армон ила тез-тез такрорлаб турарди. Балки менда онам эришмаган орузга етишиш истаги бўлгандир?

Онанинг ушалган армони

— Шифокорликка қандай келиб қолгансиз, бир нарча ёки бирор хисса сабаб бўлгандир? Назирахон бир зум тиниб қолди. Нималариндир хаёлидан ўтказибётган эди.

— Муҳожирликда она ва бувиларимга тегашли яна бир гап борки, бу ҳақда ҳам гапирмасдан иложим йўқ, — дея сўзла давом этди Назирахон. — Гап шундаки, буним силар бу ерда тутилган бўлсангиз ҳам, аслида тошкентликсизлар, дерди. Ҳатто шундай бўлардики, буним кўлларига дуртунчи олиб: «Қачон бўлгачи, топтайман хабар Тошкенту диёримдан» деб хиргойи қиларди. Қайгу ва изтиробларга тўла эди бу хиргойлар.

— Бундан етти йил олдинги, Хирсомадаги ўша ҳаяжонли дақиқаларни яна бир бор эста олсак, дегандим. — Японияга кетишдан олдин ота-онамдан дуо оларканман, дилмига туккандим: голиб бўлсак, байрогимизни бутун стадионда кўз-кўз қиламан. Шундай катта бахта мурасар бўлганимдан чексиз фахрланам.

«Халқ сўзи» мухбири Озод РАЖАБОВ суҳбатлашди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ВА СУВ ҲЎЖАЛИГИ ВАЗИРЛИГИ ТОШКЕНТ ИРРИГАЦИЯ ВА ҚИШЛОҚ ҲЎЖАЛИГИНИ МЕХАНИЗАЦИЯЛАШ ИНЖЕНЕРЛАРИ ИНСТИТУТИ

БАКАЛАВРИАТ ЙЎНАЛИШЛАРИ: Кундузги бўлимга: Касбий таълим: агромуҳандислик, қишлоқ ва сув ҳўжалиги энергетикаси, ер тузиши ва ер кадастри...

МАГИСТРАТУРА МУТАХАССИСЛИКЛАРИ Кундузги бўлимга: тармоқлар иқтисодиёти; бухгалтерия ҳисоби (соҳалар бўйича); менежмент (соҳалар бўйича); маркетинг (соҳалар бўйича)...

Институтга кириш истагида бўлганлар қўйидаги ҳужжатларни топширишлари лозим: ректор номига ариза; ўрта маълумоти ҳақидаги ҳужжатнинг асл нусхаси (бакалавриятга кирувчилар учун); олий маълумот ҳақидаги ҳужжатнинг асл нусхаси ва синов қайдномасидан кўчирма...

ТЕСТ СИНОВЛАРИ Бакалаврият учун: иқтисодиёт, менежмент, маркетинг, бухгалтерия ҳисоби ва аудит йўналишлари бўйича: математика, чет тили, она тили ва адабиёт; экология ва табиатдан фойдаланиш йўналиши бўйича: биология, химия, она тили ва адабиёт; қолган йўналишлар бўйича: математика, физика, она тили ва адабиёт.

«ХАЛҚ СЎЗИ» «НАРОДНОЕ СЛОВО» МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир: Аббосхон УСМОНОВ Таҳрир хайъати: Э. Болиев (масъул котиб — «Халқ сўзи»), М. Егоров (масъул котиб — «Народное слово»), Ш. Жабборов (бош муҳаррир ўринбосари — «Халқ сўзи»), Ш. Ризаев, С. Зинин, М. Миралимов, С. Муҳиддинов, М. Сафаров, Р. Фархадий, И. Худойёров, И. Шогуломов, О. Қанбергеров (бош муҳаррир ўринбосари — «Народное слово»), Ҳ. Ҳошимов.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00001 Буюртма I — 2615, 20397 нусхала босилди, ҳажми — 2 табоқ, Offset усулида босилган. Қоғоз бичими А-2 Газета ПМВ доминиаторида термиде ва операторлар Жамилда Топилов ва Зоҳир Болтаев томонидан саҳифаланди. Таҳририятда ҳафта 5 кўзодан мўдда материаллар қабул қилинади.

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент шаҳри, Матбўтчилар кўчаси, 32-уй. Набатчи котиб — А. Орплов. Набатчи муҳаррир — И. Утбосаров. Набатчи — У. Файзинова. Мусаввоҳ — А. Эшқулов.